

# KARJERAS ZIŅAS



Valsts izglītības attīstības aģentūras Karjeras atbalsta departamenta ziņu izdevums 2008/5

## AKTUĀLI

### Vienots tīkls karjeras atbalstam

28 Eiropas valstis, tai skaitā arī Latvija, ar izglītību saistītas ES organizācijas (CEDEFOP, ETF), starptautiskās asociācijas (PES, FEDORA), informācijas un karjeras konsultāciju tīkls *Euroguidance*, Eiropas starptautiski atzītie eksperti karjeras vadības un konsultāciju jautājumos iesaistījušies kopīga projekta īstenošanā Eiropas Mūžilgas karjeras atbalsta politikas tīkla (EMKAPT) izveidei. Projektu atbalsta Eiropas Komisija.



*Vienota karjeras atbalsta politikas tīkla izveidē iesaistītie eksperti un speciālisti Slovēnijas konferencē*

Ar projekta palīdzību plānots sekot ES mūžilgas karjeras atbalsta politikas un prakses pilnveidei. Visi projektā ietvertie pasākumi ir organizēti tā, lai projekta dalībniekiem dotu iespēju tikties klātienē, dalīties zināšanās par savas valsts karjeras atbalsta politikas un stratēģijas nostādņām, pieredzi un praksi, apspriest un diskutēt par nākotnes izaicinājumiem un vajadzībām karjeras atbalsta pakalpojumu nodrošināšanai un kvalitātes uzlabošanai visām iedzīvotāju grupām mūsdienu sociāli ekonomiskajos apstākļos. Vairāk par projekta mērķiem, dalībniekiem, darba programmu, izstrādātajiem materiāliem ikviens interesents var uzzināt projekta oficiālajā mājas lapā: <http://ktl.jyu.fi/ktl/elgpn/programme>.

Kopš projekta uzsākšanas konferences Helsinkos ir veikti vairāki pētījumi, lai apzinātu projekta dalībvalstu karjeras atbalsta sistēmas koordinēšanas mehānismus mūžizglītības sekmēšanai, nodarbinātības uzlabošanai un sociālo problēmu risināšanai. Ekspertu grupa (S. Kristensen, J. McCarthy, T. Watts) ir izstrādājuši rokasgrāmatu par nacionālo sadarbības padomju izveidi („*Coming Together: Establishing and Developing Lifelong Guidance Policy Forums*”). Rokasgrāmatā\* aplūkoti ES valstu karjeras atbalsta īstenošanas koordinācijas un sadarbības modeļi, to lomas un īstenotās funkcijas. Apkopotais materiāls ir ļoti noderīgs informācijas avots valstīm, kuras

→ 2. lpp.

## ĪSUMĀ

### Uzlabots NIID.LV

Nacionālā izglītības iespēju datu bāze [www.niid.lv](http://www.niid.lv) ir papildināta ar jaunām informācijas meklēšanas iespējām. Informācijas meklēšanai nu var izmantot ne tikai pilnteksta meklēšanas iespējas, bet arī izglītības iestāžu un tematisko jomu katalogu.

### Noderīgi pasākumi

**20. septembrī** Cēsis Eiropas Nodarbinātības dienestu tīkla EURES un EK mobilitātes tīklu *Euroguidance* un *Europass* Latvijas centri organizē pasākumu par jauniešu iespējām „*Job Club for Youth*”. Plašāka informācija pa tālruni: 64127769 vai rakstot uz e-pastu: [zane.melke@nva.gov.lv](mailto:zane.melke@nva.gov.lv).

**4.–5. oktobrī** Rīgā, Reval Hotel Latvijā, Elizabetes ielā 55 notiks lielākā specializētā izstāde Baltijā „*Britu Izglītības Dienas 2008*”. Plašāka informācija pieejama *Baltic Council for International Education* mājas lapā: <http://www.balticcouncil.org/>.

**24.–25. oktobrī** Rīgā notiks Baltijas izglītības, darba un ceļošanas asociācijas (*Baltic Educational Travel and Work Association – BETWA*) rīkotā gadskārtējā izstāde. Vairāk informācijas lasiet: <http://www.betwa.org/bw/>.

**16. oktobrī** Izglītības un zinātnes ministrija organizē konferenci „*Mūžizglītības rīcības stratēģija: izaicinājumi un risinājumi*”. Konferencē ir plānots darbs grupās. Viena no darba grupām strādās ar karjeras atbalsta jautājumiem mūžizglītības kontekstā. Vairāk informācijas Izglītības un zinātnes mājas lapā: [www.izm.gov.lv](http://www.izm.gov.lv).



## Pagarina ESF līdzfinansēto projektu KIPNIS

2007. gada nogalē Ministru kabinets pieņēma lēmumu par papildu 500 tūkstošu latu piešķiršanu VIAA īstenojamam Eiropas Sociālā fonda projektam „Karjeras izglītības programmu nodrošinājums izglītības sistēmā” (KIPNIS). Savukārt ar ESF Vadības komitejas lēmumu pagarināts projekta īstenošanas termiņš līdz šī gada 20. augustam, dodot iespēju turpināt veiksmīgi aizsāktās aktivitātes karjeras atbalsta pakalpojumu nodrošināšanai visu līmeņu izglītības iestādēs.

Projekta pagarinājuma periodā VIAA Projekta ieviešanas nodaļa sadarbībā ar projektā iesaistītajiem partneriem un piesaistītajiem speciālistiem plāno:

- pilnveidot 2005.–2006. gadā izstrādāto 72 stundu pedagogu tālākizglītības programmu;
- pilnveidot 2005.–2006. gadā izstrādātos skolotāju mācībām nepieciešamos metodiskos materiālus;
- attīstīt un pilnveidot 42 sagatavoto multiplikatoru prasmes un iemaņas;
- sadarbībā ar Izglītības pārvaldēm visās Latvijas pilsētās un rajonos karjeras izglītības īstenošanai izglītēt 1525 pedagogus;
- izstrādāt katalogu „Mans miļākais mācību priekšmets un karjeras izvēle”, ko nodrukās 40 000 eksemplāru

un nodos visām Latvijas vispārējās un profesionālās izglītības iestādēm kā paligmateriālu karjeras izglītības īstenošanai;

- apobēt nacionālo datubāzi [www.niid.lv](http://www.niid.lv) un, izanalizējot rezultātus, veikt tās pilnveidi, izstrādājot jaunas funkcijas, to skaitā attīstot e-konsultāciju pakalpojumus, un sagatavot datubāzi savietošanai ar Eiropas Komisijas informācijas portālu PLOTEUS II, kas nodrošinās informācijas pieejamību par izglītības iespējām 31 Eiropas valstī.

Projekta pagarinājuma ietvaros plānots arī izstrādāt trīs informatīvus DVD par mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības, būvniecības un ķīmiskās rūpniecības nozarēm. Šos diskus tiražēs katru 8000 eksemplāru un izplatis vispārējās un profesionālajās izglītības iestādēs, lai sniegtu jauniešiem vispusīgāku priekšstatu par šīm nozarēm un karjeras iespējām tajās.

Nozīmīgu darbu plānots ieguldīt mācību literatūras izstrādē un tulkošanā,

lai nodrošinātu studiju programmas „Karjeras konsultants” īstenošanu. paredzēts sagatavot rokasgrāmatu „Karjeras konsultēšanas pamati” un vienu Eiropas Savienības ekspertu publicētās teorētiskās rokasgrāmatas tulkojumu. Katru materiālu tiražēs 1000 eksemplāros. Papildu tam iecerēts arī iegādāties metodisko literatūru, ko izdalīs piecām augstskolām, kurās īsteno studiju programmu „Karjeras konsultants”.

Lai veicinātu kvalitatīvu jaunizstrādātās programmas apguvi un sadarbību starp tās īstenotājiem, projekta pagarinājumā iecerēts arī izveidot studiju programmas e-mācību vidi.



*Izglītojošajā seminārā Alūksnes rajona vispārīgā skolu skolotājiem dalībiece noslēguma pasākumā prezentē klases audzinātāja lomu karjeras izglītībā*

## AKTUĀLI

→ 1. lpp.

uzsākušas sadarbības mehānisma izveidošanu, kā tas šobrīd ir Latvijā.

Projekta laikā tā dalībniekiem regulāri ir iespēja piedalīties dažādos semināros. Piemēram, 2008. gada aprīlī Vīnē un Prāgā norisinājās mācību semināri. Vīnes semināra tēma bija „Nacionālā līmeņa struktūru stiprināšana”, kurā pārrunāja nacionālo forumu nozīmi, to organizatorisko struktūru, dalībnieku sastāvu, finansējumu, darbības pamatkomponentus u.c. ar sadarbību saistītus jautājumus. Vīnes seminārā Latviju pārstāvēja K. Vāgne, IZM valsts sekretāra vietniece nozares politikas jautājumos. Semināra darba rezultātu apkopojumu var lasīt: [http://ktl.jyu.fi/img/portal/11025/Reflection\\_note\\_Vienna\\_WP2\\_10\\_04\\_2008.doc](http://ktl.jyu.fi/img/portal/11025/Reflection_note_Vienna_WP2_10_04_2008.doc).

Maijā notikušajā EMKAPT projekta konferencē, kurā piedalījās arī NVA Kar-

jeras pakalpojumu departamenta direktore D. Lūka un VIAA Karjeras atbalsta departamenta direktore A. Joma, dalībnieki diskutēja par mācību semināru rezultātiem un darba programmas saturu 2009. gadam.

Kopumā valstu pārstāvji izteica gandarījumu par iespēju tikties ar citu valstu politikas veidotājiem, karjeras atbalsta speciālistiem un ekspertiem, lai runātu par karjeras atbalsta pakalpojumu pieejamību dažādu grupu un vecuma klientiem, karjeras vadības prasmju nozīmi cilvēka dzīvē, karjeras atbalsta sistēmas koordinācijas praksi un politiku, kā arī par atbalstu pētījumiem, kas sekmētu uz faktiem balstītas prakses un politikas izveidi gan nacionālajā, gan ES līmenī.

Konferences dalībnieki analizēja EMKAPT 2009. gada darba programmas projektu un vienojās par darbības

virzieniem deviņās tematiskā darba paketēs, no kurām galvenās ir:

- Pakalpojumu pieejamība un karjeras vadības prasmes;
- Koordinācijas mehānismi karjeras atbalsta politikas un prakses pilnveidei;
- Mūžilgas karjeras atbalsta politikas analīze;
- ES atbalstīto projektu pozitīvā mijiedarbība (*synergy*);
- Projekta rezultātu izplatīšanas nodrošināšana valstu, reģionu, ES politikas veidotāju vajadzībām.

Katra dalībvalsts, var pieteikt savus pārstāvjus darbam tematiskajās grupās. Latvija uzņems organizēt vienu konferenci Rīgā nākošā gada septembrī.

(\*) Rokasgrāmatu jautājiet VIAA Karjeras atbalsta departamentā, zvanot pa tālr.: 67830842 vai rakstot uz e-pastu: [kad@viaa.gov.lv](mailto:kad@viaa.gov.lv).

## Izzina kopīgo un atšķirīgo karjeras atbalsta nodrošināšanā

No 27. līdz 30. aprīlim Čehijā, Prāgā norisinājās Eiropas Mūžilgas karjeras atbalsta politikas tīkla (*European Life-long Guidance Policy Network*) izveides projekta ietvaros rīkots pieredzes apmaiņas seminārs. Latviju tajā pārstāvēja VIAA Karjeras atbalsta departamenta Projekta nodaļas vadītāja Brigita Miķelsone un Labklājības ministrijas Darba departamenta Darba tirgus monitoringa nodaļas vecākā referente Valda Vilcāne.



**Brigita Miķelsone:**

Ielūgumu dalībai seminārā saņēmām no Čehijas Izglītības un psiholoģijas konsultāciju institūta. Tā bija lieliska iespēja iegūt vispusīgu informāciju un dalīties atziņās ar vairāk nekā 40 karjeras atbalsta speciālistiem no 23 valstīm.

Seminārs bija noorganizēts, lai kopīgi aplūkotu aktuālās tendences Eiropas valstu karjeras attīstības atbalsta īstenošanā un politikas veidošanā mūžizglītības kontekstā, identificētu sasniegumus un trūkumus, kā arī vienotos par prioritātēm kopēju sasniedzamo mērķu izvirzīšanai.



*Valstu pārstāvji Prāgas seminārā*

Gatavojoties semināram, dalībnieki bija veikuši savas valsts nacionālo sistēmu vājo un stipro pušu analīzi un sagatavojuši savu valstu labās prakses piemērus. Maltas universitātes profesors R. Sultana savā prezentācijā „Mūžilgas karjeras atbalsta galvenās iezīmes Eiropā” sniedza to detalizētu apkopojumu Eiropas Savienības karjeras atbalsta politikas attīstības kontekstā.

Abas pasākuma dienas bija ļoti intensīvas un informatīvi piesātinātas. Informācijas un domu apmaiņa notika pat ārpus semināra laika. Tas ļāva izprast kopīgās un atšķirīgās iezīmes karjeras atbalsta nodrošināšanā dažādās valstīs un diskutēt par prioritātēm mūžilgas karjeras atbalsta sistēmu veidošanā.

Tā kā pati vadu karjeras izglītības attīstības projektu, man ļoti interesanta bi-



ja Juvaskilas universitātes profesora Rai-mo Vourinena prezentācija par Somijas sasniegumiem šajā jomā. Respektīvi, Somijā ar likumu ir noteiktas skolēnu un studentu tiesības uz brīvi pieejamiem karjeras atbalsta pakalpojumiem un ir izstrādātas nacionālās karjeras izglītības un atbalsta vadlīnijas, kuras ietver karjeras atbalsta stratēģiju, rīcības plānu un regulāru kvalitātes izvērtējumu. Ievērojot holistisku pieeju, karjeras izglītība un konsultēšana ir iekļauta visos izglītības programmu standartos ar skaidri definētiem uzdevumiem:

- atbalstīt katru izglītojamā personi-go izaugsmi,
- veicināt karjeras veidošanas pamatprasmju apguvi, īpaši uzsverot mācīšanās prasmju attīstību,
- sniegt padomus un konsultēt izglītības un profesionālās izvēles jautājumos.

Izglītības iestādēs savas kompetences ietvaros ikviens ir iesaistīts kopējo mērķu sasniegšanā. Gadījumos, kad atklājas problēmas, kuras nevar atrisināt izglītības iestādes personāls, skolas vadība pie-saista arī citus profesionāļus.

Īpaši gribu uzsvērt, ka visus Somijas skolēnus mērķtiecīgi gatavo tam, lai pēc skolas beigšanas viņi prastu izmantot interneta resursus savas izglītības un profesionālās dzīves plānošanā un vadīšanā, kā arī zinātu, kur nepieciešamības gadījumā vērsties pēc kvalificētas palīdzības („*Guidance to get guidance*”).

Vērtējot seminārā dzirdēto, domāju, ka Latvijas karjeras attīstības atbalsta sistēmas darbībā iesaistīto institūciju dalība Eiropas Mūžilgas karjeras atbalsta politikas tīkla izveides projektā veicinās politikas veidotāju un sabiedrības izpratni par nepieciešamību attīstīt dzīvotspējīgu sistēmu, kur būtu pietiekams, kvalitatīvs un brīvi pieejams karjeras informācijas un pakalpojumu klāsts jebkuram pilsonim jebkurā dzīves posmā.

Seminārā gūtie secinājumi:

- Eiropā nav atrodamas ideālas karjeras atbalsta attīstības sistēmas (KAAS), kur pakalpojumu apjoms un pieejamība apmierinātu ikvienu pilsoņa vajadzības. Visas valstis atzīst pilsoņu tiesības saņemt karjeras pakalpojumus, bet ne visās no tām vispusīgs mūžilgas karjeras atbalsta nodrošinājums ir valsts politikas prioritāšu sarakstā;
- valstis ir izstrādājušas politikas un stratēģijas dokumentus, bet trūkst resursu to īstenošanai (ES fondu finansējums ir islaicīgs);
- vēl aizvien nav panākta kopēja izpratne par karjeras atbalsta būtību un sociāli ekonomisko nozīmību;
- karjeras atbalsta pakalpojumu īstenošanas sadarbības, koordinācijas un kvalitātes nodrošināšanas mehānismi ir vāji attīstīti;
- pašlaik vēl nav pietiekama pakalpojumu daudzveidība un pieejamība;
- nav nodrošināta karjeras atbalsta pasākumu pēctecība dažādos līmeņos/jomās;
- nepieciešams stiprināt karjeras izglītību un konsultēšanu skolās un augstskolās kā integrētu karjeras vadīšanas pamatprasmju apguvi kombinācijā ar karjeras konsultēšanu;
- nepieciešams veicināt katru pilsoņa karjeras vadības pamatprasmju apguvi un pilnveidot karjeras atbalsta personāla kompetences šī uzdevuma veikšanai;
- plašāk jāpopularizē karjeras atbalsta pakalpojumi, jo pēc tiem ir mazs pieprasījums pat tad, ja to piedāvājums ir pietiekami daudzveidīgs un kvalitatīvs. Daži pilsoņi vienkārši neapzinās savas vajadzības, vai to, ka viņu grūtības un problēmas var risināt izmantojot brīvi pieejamus atbalsta pakalpojumus;
- jāveicina neformāli iegūtu kompetenču atzišanu.

## ES mobilitātes tīklu tikšanās Rīgā

13. un 14. martā Rīgā notika pirmais kopējais Eiropas Komisijas mobilitātes tīklu – *Euroguidance*, *Europass* un *EURES* – Ziemeļvalstu un Baltijas valstu darba seminārs „Starpkultūru dialogs mobilitātes veicināšanai”, lai risinātu mobilitātes attīstības jautājumus izglītībā un nodarbinātībā.

Semināra pamatuzdevums bija dot iespēju dalībniekiem iepazīties ar mobilitātes programmu kopīgajiem un atšķirīgajiem uzdevumiem, darba metodēm, problēmām un to risinājumiem, apzināt to, kā aktivizēt ES mobilitātes tīklu sadarbību gan vienas valsts ietvaros, gan Ziemeļu un Baltijas valstu reģionā, un kā valstu mobilitātes tīkli varētu veicināt starpkultūru dialogu un iezīmēt iespējamus kopīgos pasākumus nākošā gada darba plānam.

Seminārā piedalījās EK mobilitātes tīklu darbinieki no astoņām valstīm: Latvijas, Dānijas, Norvēģijas, Zviedrijas, Somijas, Īslandes, Igaunijas un Lietuvas. Latviju konferencē pārstāvēja *Euroguidance* jeb Eiropas izglītības informācijas tīkla pārstāvji – Valsts izglītības attīstības aģentūras speciālisti, kā arī *EURES* jeb Eiropas nodarbinātības valsts dienestu tīkla pārstāvji – Valsts nodarbinātības aģentūras speciālisti un *Europass* tīkla pārstāvji no Akadēmiskās informācijas centra.

2008. gadu Eiropas Komisija ir pasludinājusi par Eiropas starpkultūru dialoga gadu, lai uzlabotu eiropiešu spējas darboties aizvien atvērtākā, bet tai pašā laikā sarežģītākā vidē.

„Ir svarīgi, lai, dodoties mācīties vai strādāt uz citu valsti, katrs eiropietis būtu atvērts otras valsts kultūratšķirībām. Pievērst savu klientu uzmanību šiem jautājumiem, nevis tikai nodrošināt ar informāciju par izglītības vai darba iespējām ES, ir viens no Eiropas mobilitātes tīklu uzdevumiem. Rīgas konference ir mēģinājums Baltijas un Ziemeļvalstu mobilitātes tīklu *EURES*, *Euroguidance* un *Europass* darbiniekiem nodibināt ciešāku sadarbību, lai mēs spētu stiprināt Eiropas iedzīvotāju mobilitāti izglītībā un nodarbinātībā,” semināra uzdevumus raksturo *Euroguidance* Latvija vadītāja Aleksandra Joma.

Darba gaitā bija plānots identificēt starpkultūru barjeras, kas eksistē izglītībā un nodarbinātībā, un meklēt risinājumus tam, kā tās pārvarēt Baltijas-



*Semināra dalībnieki, meklējot risinājumus starpkultūru barjeru pārvarēšanai*

Ziemeļvalstu starpvalstu sadarbībā starp mobilitātes tīkliem. Līdz ar to konferences dalībnieki diskutēja par starpkultūru dialoga nozīmi mobilitātes veicināšanā, kā arī pārrunāja tā veicināšanas iespējas. Papildu tam dalībnieki arī centās rast atbildi uz jautājumu, kā uzlabot sadarbību valsts iekšienē.

Semināra dalībnieki atzina, ka vairāki mobilitātes kavēkļi, piemēram, ierobežojumi jauno ES dalībvalstu darba ņēmējiem strādāt „vecajās” Eiropas valstīs, ir ārpus mobilitātes tīklu kompetences. Viņi arī secināja, ka pārdomāta informācijas stratēģija, akcentējot starpkultūru komunikācijas aspektus, un informatīvo materiālu un pasākumu mērķtiecīga veidošana atbilstoši konkrētu iedzīvotāju grupu vajadzībām, varētu palielināt tīklu darbības efektivitāti.

Īpašu interesi izpelnījās *EURES* tīkla tradīcija rīkot kopīgas mācības jauniešiem darbiniekiem par dzīves un darba apstākļiem atsevišķās Ziemeļu un Baltijas valstīs, tādējādi uzlabojot zināšanu līmeni un panākot vienotu informācijas pakalpojumu standartu. Dalībnieki vienojās, ka šī pieredze būtu sīkāk izpētāma un piemērojama arī citos mobilitātes tīklos atbilstoši to specifikai.

Jau vairākus gadus regulāri notiek Ziemeļu un Baltijas valstu tikšanās pieredzes apmaiņai un darba plānošanai atsevišķo mobilitātes tīklu ietvaros, taču šī bija pirmā reize, kad visu trīs tīklu pārstāvji apvienojās kopīgam darbam. Pēc notikušā semināra bija skaidrs, ka šādas tikšanās ir jāatkārto, jo tas ir vienīgais veids, kā gūt vienotu priekšstatu par sistēmu, kurai jādarbojas ļoti vienoti un pārdomāti, lai sasniegtu mērķi.

Ieskatu starpkultūru saskarsmes veicināšanas vēsturē un pārskatu par kultūras teorijām, kā arī informāciju

par Eiropas Starpkultūras dialoga gada pasākumiem sniedza Īpašu uzdevumu ministra sabiedrības integrācijas lietās sekretariāta vadītāja padomnieks K. Zālītis. Viņš arī vadīja nodarbību, kuras rezultātā tapa „kultūras aisbergi”, kas parādīja, ar ko valstis lepojas, kas ārzemniekiem bieži vien paliek nepamānīts un kādi ir iespējamie konflikti, neapzināti pārkāpjot sabiedrības „nerakstītos likumus”. Kā piemērus var minēt Ziemeļvalstīm raksturīgo negatīvo attieksmi pret lielšanos un izrādīšanos ar materiālo labklājību. Cilvēki, kas šādi uzvedas, var izpelnīties nicinājumu un noraidījumu, kas ir īpaši sāpīgi jauniešiem studentu apmaiņas ietvaros. Igaunī un somi norādīja, ka viņiem nav pieņemami dot nelūgtu padomu, ko savukārt citas tautas pārstāvji var uzskatīt par nevēlēšanos palīdzēt. K. Zālīša galvenais ieteikums bija nebaidīties no kļūdām, jo tādas ir neizbēgamas, bet būt atvērtiem un nesteigties ar secinājumiem.

Noderīga informācija:

- [www.interculturaldialogue2008.eu](http://www.interculturaldialogue2008.eu)

Vortālā stāstīts par galvenajām aktivitātēm, kas ietver aktīvas pilsoniskās sabiedrības veidošanu, labās prakses nozīmes izcelšanu un starpkultūru dialoga vajadzību identificēšanu.

- [www.coe.int/dialogue](http://www.coe.int/dialogue)

Ar dažādu pasākumu un konferenču palīdzību īstenotā Eiropas Savienības politika starpkultūru izpratnes veidošanā. Vortālā var iepazīties ar pasākumiem un tajos izskanējušajām idejām, kas īstenotas, lai veidotu vienotu ES politiku starpkultūru izpratnes veicināšanai.

- [www.coe.int/compass](http://www.coe.int/compass)

Cilvēktiesību normu apguves rokasgrāmatā jauniešiem. Noderīgs izpratnes veidošanas ceļvedis.

## Nodarbinātības perspektīvas Eiropā

Eiropas Profesionālās apmācības attīstības centrs (CEDEFOP) ir publicējis pētījumu – prognozes nākotnes darbaspēka kvalifikāciju prasībām Eiropā\*, kurā apzināta ekonomikas globalizācijas un Eiropas Savienības paplašināšanās, nozaru un darbaspēka pārdales politikas ietekme uz tautsaimniecības pārstrukturēšanos un nodarbinātību, sasaistot to ar nepieciešamību līdzsvarot darba vietu pieprasījumu un piedāvājumu, atsevišķu nozaru pieprasījumu pēc dažādu kvalifikācijas līmeņu darbiniekiem.

Pētījumā ir uzsvērtā nepieciešamība veidot nepārtrauktu dialogu starp ekspertiem un sociālajiem partneriem, pilnveidot darbaspēka kvalifikācijas prognozēšanas sistēmu Eiropā. Publikācijā ietvertā informācija ir noderīga gan izglītības politikas veidotājiem, gan tiem, kuri domā par izglītības virziena izvēli savas nākotnes karjeras veidošanai.

### Izmaiņas tautsaimniecības nozarēs

Pēdējos gados ES vērojamas nozīmīgas strukturālās izmaiņas tautsaimniecībā. Nodarbinātība samazinās, tā sauktajos, primārajos sektoros (jo īpaši lauksaimniecībā) un tradicionālajās ražošanas nozarēs, toties pieaug apkalpojošajā sfērā un augsto tehnoloģiju jomā (uz zināšanām balstītos darbos).

Pētījuma autori uzskata, ka šāda nodarbinātības izmaiņu virzība saglabāsies Eiropā arī turpmākajā laika periodā no 2006.–2015. gadam. ES paplašināšanās rezultātā nodarbinātība vēl jo vairāk mainīsies atsevišķās taut-

saimniecības nozarēs. Salīdzinot ar vecajām ES dalībvalstīm, daudzas jaunās ES dalībvalstis joprojām gribētu vairāk paļauties uz lauksaimniecības un tradicionālajām ražošanas nozarēm. Taču izmaiņas ekonomikas struktūrās notiek, neskatoties uz to, ka tie ir katras valsts iekšējie procesi. Šos procesus lielā mērā ietekmē brīva kapitāla un darbaspēka pārvietošanās ES.

Kopumā ES-25 (ES dalībvalstis, izņemot Bulgāriju un Rumāniju), Norvēģijā un Šveicē zinātnieki līdz 2015. gadam prognozē darba vietu pieaugumu par 13 miljoniem. Lai gan par 2 miljoniem samazināsies darba vietas primārajā sektorā un tradicionālajā ražošanā, 3 miljoni jaunu darba vietu būs pārvadājumu un transporta sektorā, ieskaitot viesnīcu un ēdināšanas pakalpojumus, veselības aprūpi un izglītību. Vislielāko nodarbinātības pieaugumu prognozē biznesa un pakalpojumu sektorā.

### Profesiju un kvalifikāciju prognozes

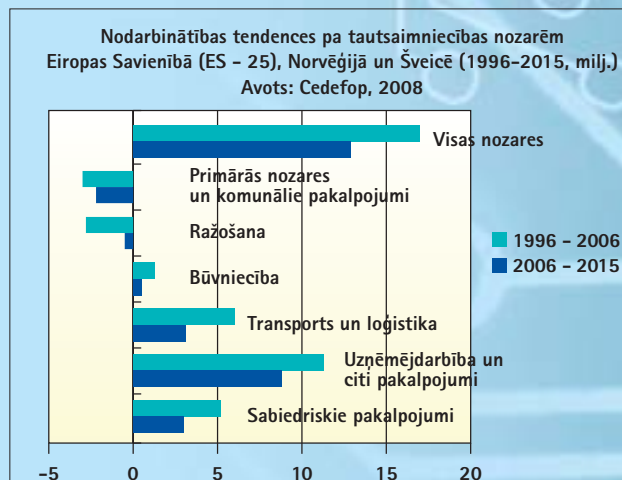
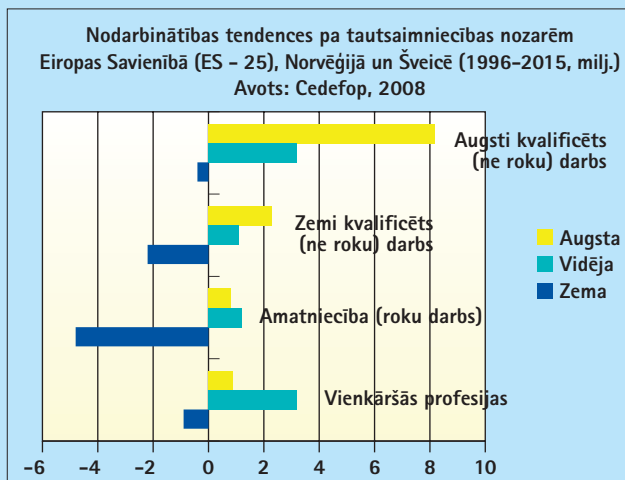
Daudzās nozarēs pašreiz vērojama nodarbināto skaita samazināšanās organizatorisko, tehnoloģisko un citu izmaiņu dēļ. Tai pašā laikā nelabvēlīgā demogrāfiskā situācija ES valstīs palielina vakanču skaitu darba tirgū. Tāpēc nākotnē aizpildāmās vakances kompensēs zaudētās darba vietas. Zinātnieki prognozē, ka darba vietās pieaugs kvalifikācijas prasības. Augs pieprasījums pēc vidējās un augstākās kvalifikācijas darbaspēka. Pētījuma autori uzsver, ka ļoti svarīgi ir īstenot stratēģiski plānotu nodarbinātības politiku, lai novērstu darbaspēka (kvalifikāciju) pieprasījuma un piedāvājuma nesabalansētību.



Palielinoties nodarbinātībai, kopumā Eiropā no 2006.–2015. gadam darba tirgū papildus parādīsies vairāk nekā 12,5 miljoni augsti kvalificēta darba vietas, 9,5 miljoni darba vietas ar vidējo kvalifikāciju, ieskaitot arodkvalifikāciju. Tai pašā laikā zemas kvalifikācijas darba vietu skaits samazināsies par 8,5 miljoniem. Pētnieki prognozē, ka 2015. gadā dažādās nozarēs būs nepieciešami aptuveni 30 % augstas kvalifikācijas un 50 % vidējās kvalifikācijas darbinieki.

(\*) Cedefop. *Future skill needs in Europe. Medium-term forecast: synthesis report*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008.

Pētījuma pilnu tekstu lasiet: [http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects\\_Networks/Skillsnet/forecasting.asp](http://www.trainingvillage.gr/etv/Projects_Networks/Skillsnet/forecasting.asp)



## Izzina karjeras atbalsta sistēmu Latvijā

No šī gada 20.–23. aprīlim VAA Karjeras atbalsta departaments uzņēma studiju vizītes (CEDEFOP) grupu ar pārstāvjiem no Lielbritānijas, Itālijas, Vācijas, Spānijas un Čehijas. Vizītes laikā tās dalībniekiem bija iespēja iepazīt karjeras atbalsta sistēmas un politikas attīstību Latvijā.

Pēc redzētā un dzirdētā vizītes dalībnieki atzina, ka Latvijai ir ļoti labi sasniegumi karjeras atbalsta koncepcijas izstrādē un sistēmas attīstībā. Viesi novērtēja lietpratīgo Eiropas Sociālā fonda līdzekļu izmantojumu karjeras atbalsta pilnveidei un interesējās par iespēju šo pieredzi izmantot arī savā praksē.

Īpaši vizītes dalībniekus ieinteresēja Latvijā izveidotā Karjeras konsultantu maģistrantūras programma un tās īstenošana augstskolās. Pēc viesošānās Latvijas Lauksaimniecības universitātē ārvalstu viesi augstu novērtēja piedāvātās iespējas karjeras konsultantiem turpināt studijas un attīstīt arī pētniecisko darbību atzīmējot, ka šāda iespēja pasaulē pagaidām nav plaši pieejama. Vizītes dalībnieki viesojās gan dažādās izglītības iestādēs, gan in-

stitūcijās, kuru tiešais pienākums ir uzlabot Latvijas izglītības kvalitāti.

Augstu novērtējumu ieguva Nodarbības valsts aģentūras izveidotā sistēma, kas bezdarbniekiem nodrošina bezmaksas psihologa konsultācijas, kuru laikā ir iespēja izveidot individuālu izglītības un nodarbinātības plānu. Bezdarbnieku motivēšana ir visas Eiropas problēma, un šo metodi vizītes dalībnieki novērtēja kā ļoti efektīvu.

Viesus pārsteidza tas, ka Profesionālās izglītības administrācija veiksmīgi īsteno gan profesionālās izglītības satura pārvaldīšanu, gan licencēšanu un akreditāciju, lai gan tajā strādā vien 30 cilvēki. Dalībnieki atzina par vērtību internetā publiski pieejamo eksāmenu datubāzi, kas veicina vienotu eksaminācijas standartu ieviešanu.

Viesojoties Jelgavas Reģionālajā pieaugušo izglītības centrā, viesi novērtēja gan piedāvāto programmu dažādību, gan mācīties rosinošo mācību vidi. Dažiem viesiem neparasta šķita centra filozofija – lai cilvēks nepārtraukti attīstītos, tam visu laiku jāatrodas izglītojošā vidē. Par inovatīvu izglītības risinājumu uzskatīja

piedāvājumu ģimenēm kopā mācīties dažādos interešu kursus, lai veidotos kopīgi vaļasprieki un kvalitatīvāk būtu pavadīts brīvais laiks.

Vizītes ietvaros viesi apmeklēja arī Mežciema pamatskolu, kurā priecēja skolēnu aktīvā iesaistišana ārpusstundu nodarbībās un skolotāju spēja piedāvāt bagātīgu ārpusklases nodarbinātību klāstu. Liela loma šajā ziņā ir arī skolas vadībai, kas enerģiski atbalsta dažādus jaunievedumus un nebaidās riskēt.

Vizītes dalībnieki apmeklēja arī Latvijas Lauksaimniecības universitāti un Latvijas Dzelzceļa mācību centru, kā arī iepazīs ar Rīgas Vidzemes priekšpilsētas izglītības pārvaldes darbību.

Papildu tam vizītes dalībniekiem bija iespēja izziņāt Latvijā ieviestu inovatīvu risinājumu, ka jaunieši saviem vienaudžiem organizē karjeras dienu pasākumus. Latvijas Universitātes Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes docente vizītes dalībniekiem sniedza ieskatu Latvijas skolotāju sagatavošanas sistēmā un priekšstatu par sagatavošanas modeļu atšķirībām.

Ārvalstu viesiem bija iespēja ne tikai iepazīt Latvijas izglītības sistēmu, bet arī dalīties savā pieredzē. Kā rezultātā ikviens guva secinājumu, ka gan Latvijā, gan citās Eiropas valstīs ir daudzas kopīgas problēmas, piemēram, kvalificētu lektoru piesaistišana pieaugušo izglītības kursiem, līdzekļu piesaistišana darbības nodrošināšanai un vēl nepietiekami plaši pieejami karjeras atbalsta pakalpojumi pieaugušajiem mūžizglītības veicināšanai. Vizītes dalībnieki apņēmas turpināt sadarbību un atbalstīt viens otru projektu veidošanā šo izaicinājumu īstenošanai.



Studiju vizītes dalībnieki pēc iepazīšanās ar karjeras konsultanta izglītības programmu Latvijas Lauksaimniecības universitātē